

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 28.10.2025

Makale Kabul Tarihi: 29.11.2025

Kışla, C. ve Göçen, G. (2025). Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 4(2), 203-235. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut79>

YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE OKUMA KİTAPLARININ OKUNABİLİRLİK AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Uzman Yardımcısı Cansu KIŞLA

Yunus Emre Enstitüsü cansu.kisla@yee.org.tr ORCID

Doç. Dr. Gökçen GÖÇEN

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi ggocen@fsm.edu.tr ORCID

Öz

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin sahip olması gereken özelliklerden biri olan okunabilirlik, metnin okuyucu tarafından zor ya da kolay anlaşılması olarak tanımlanır. Alan yazını incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan A1-C1 dil seviyelerindeki 17 okuma kitabının okunabilirlik düzeylerinin tespitine yönelik çalışma yapılmadığı görülmüş ve bu okuma kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin hesaplanması amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmış, toplam 17 tane kitap incelenmiş veriler doküman analiziyle toplanmıştır. Toplanan veriler Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) formüllerine göre betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş ve sonuçlar tablolar hâlinde verilmiştir. Araştırma sonucunda temel dil düzeyi okuma kitapları kolay ve bağımsız, orta ve ileri dil düzeyindeki kitapların ortalama okunabilirlikleri kolay ve eğitsel okuma düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Okunabilirlik düzeylerinden hareketle yapılan kıyaslamada, dil seviyesi arttıkça okunabilirlik puanlarının düşmediği ve çoğunlukla birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, dil seviyesi arttıkça okunabilirlik düzeyinin zorluk derecesinde düzenli bir artış olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, yabancılar için Türkçe öğretimi, okunabilirlik, okunabilirlik formülleri, okuma kitapları.

ANALYSING TURKISH READING BOOKS FOR FOREIGNERS IN TERMS OF READABILITY

Abstract

Readability is how difficult or easy it is for the reader to understand the text. A review of the literature revealed that no study had been conducted to determine the readability levels

* Bu çalışma, Cansu KIŞLA'nın Gökçen GÖÇEN danışmanlığında hazırlamış olduğu "Yabancılar için Türkçe Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Açısından İncelenmesi" başlıklı tezinden yararlanılarak üretilmiştir.

of 17 books prepared for teaching Turkish as a foreign language at A1-C1 levels, and the aim of this study was to calculate the readability levels of these reading books. The case study design, one of the qualitative research methods. The data were analyzed using the descriptive analysis method according to the formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya-Uzun (2010). The results of the study revealed that the basic language level reading books were easy and independent, while the average readability of the intermediate and advanced language level books was at an easy and educational reading level. It was concluded that there was no regular increase in the difficulty level of readability as the language level increased.

Keywords: Turkish education, teaching Turkish to foreigners, readability, readability formula, reading books.

Ø. Giriş

Gelişmiş ülkelerde kentleşmenin etkisiyle bireyler, iletişimlerinin büyük bir bölümünü yazılı kaynaklardan okuyarak sürdürmektedir. Bu durumu fark eden ülkeler, modern dünyanın gereksinimlerine uygun bir insan profili oluşturma sürecinde okuma becerisini önemli bir unsur olarak görmüş ve eğitim sistemlerinde bu alana özel bir ağırlık vermiştir (Coşkun, 2002, s. 234).

Okuma becerisi yalnızca ana dilinde değil, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından da büyük bir öneme sahiptir. Çünkü her bir dil becerisi diğer dil becerilerini destekleyici bir işlev üstlenmektedir (Hasırcı, 2016, s. 126). Okuma becerisi aracılığıyla bireylerin öğrenilen yeni dilin dil bilgisi yapılarının, sözcük dağarcığının ve kültürel bağlamının kavranması sağlanır. Ayrıca okuma becerisi temel dil becerilerinin gelişimini destekler. Dile ait kuralların bütünü ve sözcükleri doğal bağlamlarının içerisinde göstererek öğretmek sadece okuma metinleri aracılığı ile mümkündür (Zorbaz ve Köroğlu, 2016, s. 2523).

Metinler, yabancı dil öğretiminde okuma becerisi açısından çok önemlidir. Güneş (2013, s. 2) yabancı dil öğretiminde kullanılan metinler için en önemli ve temel araç olarak söz etmektedir. Yabancı dil öğrenimi sırasında metinler vasıtasıyla dilin gerek sözcük, ses ve gerek söz dizimi açısından yapılarının en güzel biçimleriyle karşılaşp öğrencilerin dili en iyi biçimde edinmesi beklenmektedir (Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007, s. 207). Okuma kitapları veya metinler öğrencilerin bilişsel, dilsel, sosyal yönlerini geliştirmelerinde ve hedef dilin sahip olduğu kültürel bilinçlerini arttırmalarında payı büyük olan bir vasıta görevi üstlenir (Bakan, 2012, s. 60). Erkul'a (2007, s. 80) göre yazar tarafından, yazıyı oluşturan seslerin, sözcüklerin, tümceler ve paragrafların bilinçli olarak bir arada kullanılmasıyla oluşturduğu dil düzenlemesi olarak metni tanımlarken; Günay (2007, s. 35) başı ve sonu ile kapalı, dilsel göstergelerin bir düzen içerisinde art arda gelerek anlamlı bir bütün sağladığı yapı olarak tanımlamıştır. Tanımlardan da görüldüğü üzere metin, başından sonuna kadar dil öğeleriyle örülü düzenli bir dil yapısıdır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde, birçok yapıyı barındıran ve dilin zenginliğinin yansıtıldığı metinlere ihtiyaç vardır. Bu metinlerin bulunduğu başlıca kaynaklardan biri ders kitaplarıdır (Saltık, 2018, s. 285).

Yabancı dil öğretimine yönelik hazırlanmış ve ana öğretim aracı olarak kabul görülen ders kitaplarında, dil öğretimi bağlamının temelini oluşturan en önemli kaynak olarak okuma metinlerinden yararlanılır. Yapılan bir çalışmada, yabancı dil öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarındaki okuma ve dinleme becerileri için ayrılmış ders içerikleri karşılaştırılmış ve okuma metinlerinin dinleme metinlerine göre daha fazla olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Korkmaz, 2019, s. 145).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel materyal durumundaki ders kitaplarının yanı sıra öğrencilerin hem okuma becerisini geliştirebilecekleri hem de diğer dil becerileri ile dil bilgisi kurallarını öğrenip kullanabilecekleri okuma kitapları mevcuttur. Okuma kitapları dil edinimi ve öğrenim sürecini desteklemek amacıyla hazırlanmıştır, bu nedenle destekleyici okuma kitapları veya yardımcı okuma kitapları terimleri ile kullanılabilirler (Şimşek, 2017, s. 212). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan okuma kitapları, hedef dil öğrencisinin içinde bulunduğu dil seviyesinin kazanımlarının pekiştirilmesinde en sık başvurulacak araçların başında yer almaktadır. Özellikle söz varlığının geliştirilmesi ve öğrenilen dil bilgisi kurallarının bağlam içinde kavratılmasında okuma kitaplarının kullanımı oldukça önemlidir (Gün ve Şimşek, 2017, s. 503-504). Okuma kitapları, öğretim sürecine destek sağlayan, sıkça başvurulacak ve öğrencilerin gereksinimlerine yanıt vermesi bakımından önemli bir materyaldir. Bu özellikler, okuma kitaplarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki önemli rolünü açıkça göstermektedir (Aydın, 2021, s. 210). Eğitimde hedeflenen kazanımlara ulaşmada katkı sağlayan yardımcı okuma kitaplarının amaca uygun şekilde hazırlanması için belirli ölçütlere sahip olması oldukça önemlidir. Eğitim ve öğretimin temel unsurları arasında olan bu kitapların hedeflenen kitleye uygunluk, uygun içerik, uzunluk, öğretilmesi planlanan kazanım ve ideal yöntem (Üstten ve Haykır, 2019, s. 1634-1637) gibi birden çok özelliğe sahip olmasının yanında okunup anlaşılabilir olması da zorunludur. Metnin anlaşılabilir olmasında okunabilirlik temel faktörlerden biridir (Çetinkaya, 2010, s. 12).

Metnin okunup anlaşılabilmesi, öğrencinin dil düzeyine uygun olmasına bağlıdır. İletişim becerilerinin geliştirebilmesi ve öğretimin daha verimli hâle gelmesi için yardımcı okuma kitaplarının, öğrencilerin dil düzeylerine uygun olması gerekmektedir (Altuntaş-Gürsoy ve Çevik 2023, s. 1229). Okuma kitaplarının öğrencinin düzeyine uygunluğunun tespitinde kullanılan yollardan biri de okunabilirlik kavramıdır (Yaman, 2022, s. 1). Okunabilirlik, öğrencinin okumuş olduğu materyali hızlı bir şekilde okuma ve okuduğunu anlayabilme düzeyi şeklinde tanımlanabilir (Tekbıyık, 2006, s. 442).

Ulusal alan yazını araştırmalarına bakıldığında Türkçenin ana dili öğretiminde kullanılan ders kitaplarının okunabilirliklerine yönelik çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir (Acar, 2022; Acar ve Karakuş, 2022; Akkurt, 2011; Bağcı ve Ünal, 2013; Baki, 2019; Baş ve Yıldız, 2015; Benzer, 2020; Bolat, 2016; Bora, 2019; Bora ve Arslan, 2021; Bozlak, 2018; Cem, 2011; Çarkıt ve Bahadır, 2022; Çetinkaya, 2010; Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007; Çıplak, 2022; Çimen, 2023; Demir ve Çeçen, 2013; Dikmen, 2023; Dilek, 2021; Durukan, 2014; Erdem, 2011; Gökgül ve Bayram, 2022; Güven, 2014b; İskender, 2013; Karaca, 2018; Karatay, Bolat ve Güngör, 2013; Mert, 2013; Mirzaoğlu ve Akın, 2016; Ogur, 2022; Okur ve Arı, 2013; Özcan, 2020; Özçetin ve Karakuş, 2020; Özdemir, 2016; Sağlam, İnce ve Eker, 2018; Solmaz, 2009; Temur, 2002; Tosunoğlu ve Özlük, 2011; Törer, 2015; Yokuş, 2024; Zorbaz, 2007). Çalışmalara bakıldığında 2002 ile 2024 yılları arasında birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların Türkçenin ana dili öğretimi üzerine yapıldığı tespit edilmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik daha fazla okunabilirlik çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Alan yazınında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının okunabilirlik çalışmalarının yapıldığı belirlenmiştir (Bağcı, 2020; Baydoğan, 2024; Biçer ve Alan, 2017; Bulutlu, 2024; Çıplak ve Balcı, 2022; Erol, 2014; Güven, 2014a; Harmankaya, 2022; Kalaycı, 2018; Karşıl原因, 2022; Mutlu, 2020; Özdemir ve Daştan, 2022; Özmen, 2019; Sarıkaya, 2023; Sarıtaş, 2024; Şimşek, 2019; Yatmaz, 2024; Yılmaz ve Temiz, 2014; Zorbaz ve Köroğlu, 2016).

Çalışmalara bakıldığında 2014 ile 2024 yılları arasında birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için kullanılan ders kitapları üzerine olduğu tespit edilmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yardımcı okuma kitaplarına yönelik okunabilirlik çalışmalarına da ihtiyaç vardır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yardımcı okuma kitaplarının okunabilirlik düzeyinin tespitine dair çalışmaların (Altuntaş-Gürsoy, 2023; Aydın, 2021; Aydın, 2022; Erişik, 2021; Günaydın, 2023; Yaman, 2022) sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Yunus Emre Enstitüsü'nün yayımladığı *Çocuk Hikâyeleri Dizisi*; Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan, *Türkçenin Sesi Yunus Emre seti*; PIKTES projesi kapsamında yabancı öğrenciler için hazırlanan *Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler* setlerine yönelik okunabilirlik çalışması yapıldığı görülmektedir. Bu kitaplar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yardımcı okuma kitaplarıdır. Yardımcı okuma kitaplarının okunabilirliği, öğrencilerin motivasyonunu, anlama düzeyini ve dil becerilerini doğrudan etkilediğinden büyük öneme sahiptir. Bu sebeple ilgili setlerde bulunan okuma kitaplarının okunabilirlikleri üzerine çalışmalar yapılması önemlidir. Bununla birlikte yardımcı okuma kitaplarının okunabilirlik çalışmalarının sayısının az olması bu tür araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Söz konusu ihtiyaç ve önemden yola çıkılarak alan yazını incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış, *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ile *Erdem Yayınları* okuma kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin tespitine yönelik çalışma yapılmadığı görülmüştür ve bu setlerdeki okuma kitaplarının incelenmesine karar verilmiştir. Çalışmada bu okuma kitaplarının seçilmesinin sebebi, uluslararası öğrenciler tarafından kullanılmasıdır. Araştırmada toplam 17 okuma kitabının okunabilirlik düzeylerinin tespiti amaçlanmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ile *Erdem Yayınları* okuma kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi amacıyla yapılan araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

1. Temel dil düzeyi okuma kitaplarının okunabilirlik düzeyi nedir?
2. Orta dil düzeyi okuma kitaplarının okunabilirlik düzeyi nedir?
3. İleri dil düzeyi okuma kitaplarının okunabilirlik düzeyi nedir?
4. Farklı okuma kitaplarının okunabilirlik dil düzeylerinde bir fark bulunmakta mıdır?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yardımcı kaynak olarak kullanılan okuma kitaplarının okunabilirlik bakımından analiz edildiği bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla yürütülmüştür. Durum çalışması, sınırları olan bir sistemin nasıl çalıştığıyla alakalı sistematik bilgi toplamak amacıyla birçok veriyi toplayarak o sistemin derinlemesine analiz edilen metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010'dan akt. Subaşı, 2017, s. 2). Merriam (2013, s. 40) durum çalışmasını, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi şeklinde açıklamaktadır.

1.2. İncelenen Dokümanlar

Bu çalışmada incelenen dokümanlar yabancı öğrenciler için Türkçe öğretimine yönelik kullanılan *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ve *Erdem Yayınları* 'nın okuma kitaplarıdır. Bu okuma kitapları Tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1: İncelenen Dokümanlar Tablosu

Kitabın Adı	Yayınevi	Seviyesi
Bayramlık	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	A1-A2
Yılkı	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	A1-A2
Kırmızı Ayakkabılar	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	A1-A2
Bir Bardak Çay	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	A1-A2
Laleye Sor	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	A1-A2
Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	B1-B2
Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	B1-B2
Dirse Han Oğlu Boğaç Han	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	B2-C1
Uşun Koca Oğlu Seğrek	Yunus Emre Enstitüsü Yayınları	B2-C1
Karagöz ile Hacivat Sultanahmet'e Gidiyor	Erdem Yayınları	A1
Bostan ile Gülistan'dan Seçmeler	Erdem Yayınları	A2
Don Kışot	Erdem Yayınları	B1
Leyla ile Mecnun	Erdem Yayınları	B1
Demir Yolu Çocukları	Erdem Yayınları	B2
Çocuk Kalbi	Erdem Yayınları	B2
Küçük Kadınlar	Erdem Yayınları	C1
Deniz Altında 20.000 Fersah	Erdem Yayınları	C1
Toplam Kitap Sayısı		17

Tablo 1'de belirtildiği üzere yapılan çalışmada *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ile *Erdem Yayınları* temel dil düzeyi (A1/A2), orta dil düzeyi (B1/B2), ileri dil düzeyi (C1) için hazırlanan toplam 17 okuma kitabının okunabilirlikleri incelenmiştir.

1.3. Verilerin Toplanma Yöntemi

Bu araştırmada, yabancı öğrenciler için Türkçe öğretiminde kullanılan *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ve *Erdem Yayınları*'nın okuma setlerindeki kitaplardan elde edilen veriler belge incelemesi yoluyla tespit edilmiştir. Belge, günlük yaşamda kullanılan verilerin yazılı metinler hâlinde kaydedilmesi, belgelendirilmesi ve arşivlenmesi olarak tanımlanabilir (Sarıçam, Kösecioğulları ve Bozkurt, 2021, s. 324).

Belge analizi, belirli bir olgu veya olgular hakkında bilgi sağlayan yazılı materyallerin sistematik bir şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecini ifade eden bir araştırma tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 187).

Okuma kitaplarının verilerini elde edebilmek için öncelikle kitaplar **OCR (Optical Character Recognition)** optik karakter tanıma yazılımı kullanılarak tarattırılmış, taratılan belgeler Word biçimine dönüştürülmüş ve tümce, sözcük, hece sayıları saptanmıştır. Sözcük sayısından yola çıkılarak ortalama tümce uzunlukları verilerine; hece sayısından yola çıkılarak ortalama sözcük uzunlukları verilerine ulaşılmıştır. Hesaplamalarda, Çetinkaya Uzun'un (2010) önerileri göz önünde bulundurulmuş, bu önerilere bazı güncellemeler ve eklemeler yapılarak aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

1) Boşlukla ayrılmış, birleştirme çizgisiyle bağlanmış veya ögeler ile satır sonunda bölünmüş kısaltmalar, birer sözcük olarak değerlendirilmiştir.

Örnek 1: “ge-zintiye” bir sözcük olarak sayılmıştır.

2) Bağımsız olarak değerlendirilen her bir birim, tümce olarak geçerli sayılmıştır. Birim sonunda üç nokta (...), iki parantez (), nokta (.), ünlem (!), iki nokta (:) ya da soru işareti (?) bulunuyorsa, bir tümce olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, virgülle (,) ayrılmış veya bağlaçlarla bağlantılı tümceler de tek bir tümce olarak kabul edilmiştir.

Örnek 1: “1447 senesinde... Seni o taşrada ünlü bir tacir görmüştür.” Farklı iki tümce olarak hesaplanmıştır.

Örnek 2: “Kim bilir güller kendi aralarında konuşabiliyorlar ama bizlerle konuşmayı tercih etmiyorlar.” Bu tümce bağlaçla bağlanmış tek tümce olarak hesaplanmıştır.

Örnek 3: “Evet. O zamanda yetiştirilen güller, hanedana ait güllerdi.” 2 tümce olarak hesaplanmıştır. “Evet.” 1. tümce, “O zamanda yetiştirilen güller, hanedana ait güllerdi.” 2. tümce şeklinde sayımı yapılmıştır.

3) Kitaplardaki tüm sözcüklerin toplamı ile birlikte tarih, sayı ve saat gibi sayısal ifadeler de yazıya dökülerek sözcük sayımına dahil edilmiş ve heceleri de bu şekilde hesaplanmıştır.

Örnek 1: 350 “üç yüz elli” 3 sözcük, 4 hece olarak hesaplanmıştır.

Örnek 2: 10.07 “on sıfır yedi” 3 sözcük, 5 hece olarak hesaplanmıştır.

Örnek 3: 1318 “bin üç yüz on sekiz” 5 sözcük, 7 hece olarak hesaplanmıştır.

4) Romen rakamları heceler sesletime dayalı olarak sayımı yapılmıştır.

Örnek 1: IV. Mehmed “Dördüncü Mehmed” 2 sözcük, 5 hece olarak hesaplanmıştır.

Okunabilirlik hesaplamalarının hatasız yapılması için Excel dosyası oluşturulmuş, formüller bu Excel dosyasına girilmiştir.

Okuma kitaplarından toplanan veriler Excel dosyasındaki ilgili alanlara yerleştirilerek okunabilirlik puanları hesaplanmıştır. Hesaplanan okunabilirlik düzeyleri tablo hâlinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

1.4. Verilerin Analizi

Çalışmada toplanan verilerin değerlendirilmesi sürecinde betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Betimsel analiz, Ateşman (1997) ile Çetinkaya ve Uzun (2010) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülleri kullanılarak yapılmıştır.

Bu formüllerin seçilmesinin temel nedeni, Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerini ölçmede etkili ve güvenilir sonuçlar sunmalarıdır. Ateşman (1997) formülü, özellikle Türkçe dil yapısına uygun olarak geliştirilmiş olup metinlerin hedef kitlenin anlama seviyesine ne derece uygun olduğunu belirlemede sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir. Ateşman (1997) formülünün ilk 100 kelime üzerinden uygulanmasının nedeni, formülün Ateşman tarafından Flesch'in Okuma Kolaylığı Formülü'nden uyarlanmış olmasıdır. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü ise benzer şekilde metinlerin dilsel karmaşıklığını analiz etmekte ve okunabilirlik düzeylerini değerlendirmekte kullanılan bir araçtır ve bu formülde metnin tamamı incelenir.

Her iki formül de Türkçe metinlerin analizinde yaygın olarak kullanılmaktadır ve bu alanda yapılan diğer çalışmalarda güvenilirlikleri kanıtlanmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada da verilerin analizinde bu formüllerin kullanılması, elde edilen bulguların bilimsel geçerliliğini artırmakta ve sonuçların daha nesnel bir şekilde yorumlanmasına imkân tanımaktadır. Ayrıca, bu yöntemlerin daha önce benzer araştırmalarda başarıyla uygulanmış olması, bu çalışmada da tercih edilmelerinin bir diğer gerekçesidir.

Her iki formül için de öncelikle tümce, sözcük, hece sayıları saptanmıştır. Toplam tümce, sözcük ve hece sayıları saptandıktan sonra, ortalama tümce uzunluğunu saptamak için sözcük sayısı tümce sayısına bölünmüş; hece sayısı, sözcük sayısına bölünerek de ortalama sözcük uzunluğu belirlenmiştir. Sözcük bakımından tümce uzunluğu ve hece bakımından sözcük uzunluğu tespit edildikten sonra, elde edilen veriler okuma kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin tespiti için aşağıda belirtilen formüller uygulanmıştır:

Çetinkaya ve Uzun (2010) ölçeğine göre okunabilirlik puanını saptamak için:

$OP = 118.823 - (25.987 \times O.S.U) - (0.971 \times O.T.U)$ formülü kullanılmıştır.

OP: Okunabilirlik Puanı

OSU: Ortalama Sözcük Uzunluğu

OTU: Ortalama Tümce Uzunluğu

Çetinkaya ve Uzun (2010) okunabilirlik formülüne göre ulaşılan veriler tablo 2'de belirtilen sınıflandırmaya göre yorumlanmıştır.

Tablo 2: Çetinkaya ve Uzun (2010) Okunabilirlik Formülü 'ne Göre Okunabilirlik Düzeyleri ve Sınıflandırılması

Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyi
0-34	Engelli (Zor) Düzey	10,11 ve 12. Sınıf
35-50	Eğitsel Okuma	8. ve 9. Sınıf
51+	Bağımsız Okuma	5.,6. Ve 7. Sınıf

(Çetinkaya, 2010, s. 88).

Ateşman (1997), formülüne göre metinden seçilen 100 sözcüklü bir bölüme okunabilirlik puanını belirlemek için:

Okunabilirlik puanı = $198.825 - (40.175 \times X_1) - (2.610 \times X_2)$ formülü uygulanmıştır.

X_1 : Hece bakımından ortalama sözcük uzunluğu

X_2 : Sözcük bakımından ortalama tümce uzunluğu

Türkçe okuma materyallerinden belirlenen bu değişkenler denklemde yerine konularak 1 ile 100 arasında bir okunabilirlik puanı tespit edilmektedir. Elde edilen puanlar beş kategoriye ayrılmıştır.

Tablo 3'te Ateşman okunabilirlik formülünde bulunan okunabilirlik düzeyleri gösterilmiştir:

Tablo 3: Ateşman (1997) Okunabilirlik Formülünde Bulunan Okunabilirlik Düzeyleri

Okunabilirlik Sayısı	Okunabilirlik Düzeyi
90 - 100	Çok Kolay
70 - 89	Kolay
50 - 69	Orta Güçlükte
30 - 49	Zor
01 - 29	Çok Zor

(Ateşman, 1997, s. 74).

1.5. Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla çeşitli yöntemler izlenmiştir. Veri kaynağı olarak kullanılan kitaplar, iki farklı OCR uygulaması kullanılarak incelenmiş ve her iki inceleme sonucunda elde edilen hece, sözcük ve tümce sayılarının tutarlılığı kontrol edilmiştir. Sayma işlemlerinden sonra bir uzmandan daha aynı işlemleri yapması istenmiştir.

Araştırmacı ile uzman görüşü arasında uyumsuzluk olması durumunda farklı çıkan veriler için sayma işlemi tekrar edilmiş ve uzmanla görüş birliği sağlanan veriler formüllerin hesaplanmasında kullanılmıştır. Hece, sözcük ve tümce sayılarına dayalı hesaplamaların doğruluğu tekrar gözden geçirilmiştir.

1.6. Araştırma Etiği

Yapılan çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbirini gerçekleştirilmemiştir. Yapılan araştırmada Çetinkaya ve Uzun (2010) okunabilirlik formülü kullanımı için araştırmacıdan izin alınmıştır. Araştırma metinler üzerinde gerçekleştirildiğinden etik kurul izni alınmasına ihtiyaç olmamıştır.

2. Bulgular

Bulgular bölümünde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ile *Erdem Yayınları* okuma kitaplarının dil düzeyine göre okunabilirlikleri ile okunabilirlik düzeylerindeki farklılıkların karşılaştırılmasına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

2.1. Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerine Yönelik Bulgular

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları temel dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 4’teki gibidir:

Tablo 4: *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	ÇP	OD	ED
Bayramlık	3317	1321	290	4,55	2,51	49,14	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Yılkı	2948	1284	274	4,68	2,29	54,60	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf
Kırmızı Ayakkabılar	2745	1102	220	5,00	2,49	49,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Bir Bardak Çay	2597	1107	215	5,14	2,34	52,85	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf
Laleye Sor	2604	1081	196	5,51	2,40	50,86	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Ortalama	2842,2	1179	239	4,97	2,40	51,33	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf

OTU: Ortalama Tümce Uzunluğu
OSU: Ortalama Sözcük Uzunluğu
ÇP: Çetinkaya Puan
OD: Okuma Düzeyi

ED: Eğitim Düzeyi

Tablo 4'e göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* temel dil düzeyinde 5 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 2 kitap bağımsız okuma düzeyinde, 3 kitap eğitsel okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 51,33; ortalama okunabilirlik düzeyi bağımsız okuma düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bağımsız okuma; 5., 6. ve 7. sınıf eğitim düzeyine karşılık gelmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları temel dil düzeyi okuma kitaplarının Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 5'teki gibidir:

Tablo 5: *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	AP	OD
Bayramlık	271	100	18	3,57	2,71	80,62	Kolay
Yılkı	260	106	16	6,62	2,45	82,99	Kolay
Kırmızı Ayakkabılar	284	106	25	4,24	2,67	80,11	Kolay
Bir Bardak Çay	237	100	19	5,26	2,37	89,87	Kolay
Laleye Sor	277	105	21	5	2,63	79,78	Kolay
Ortalama	265,8	103,4	19,8	4,93	2,56	82,67	Kolay

OTU: Ortalama Tümce Uzunluğu
OSU: Ortalama Sözcük Uzunluğu
AP: Ateşman Puanı
OD: Okuma Düzeyi

Tablo 5'e göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* temel dil düzeyinde 5 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 5 kitap kolay düzeydedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 82,67; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları temel dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 6'daki gibidir:

Tablo 6: *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Çetinkaya Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyin	Ateşman Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Bayramlık	49,14	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	80,62	Kolay
Yılkı	54,60	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf	82,99	Kolay

Kırmızı Ayakkabılar	49,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	80,11	Kolay
Bir Bardak Çay	52,85	Bağımsız okuma	5.,6.ve sınıf	89,87	Kolay
Laleye Sor	50,86	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	79,78	Kolay
Ortalama	51,33	Bağımsız okuma	5.,6.ve sınıf	82,67	Kolay

Tablo 6’da *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* temel dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeyleri Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre bağımsız okuma; Ateşman (1997) formülüne göre kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Bu bölümde *Erdem Yayınları* temel dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya, Uzun (2010) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 7’deki gibidir:

Tablo 7: *Erdem Yayınları Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	ÇP	OD	ED
Karagöz ile Hacivat Sultanahmet’e Gidiyor	989	418	114	3,66	2,36	53,77	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf
Bostan ile Gülistan’dan Seçmeler	11633	4798	739	6,49	2,42	49,51	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Ortalama	6311	2608	426,5	5,07	2,39	51,64	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf

Tablo 7’ye göre *Erdem Yayınları* temel dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 1 kitap bağımsız okuma düzeyinde, 1 kitap eğitsel okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 51,64; ortalama okunabilirlik düzeyi bağımsız okuma düzeyinde olduğu görülmüştür. Bağımsız okuma; 5., 6. ve 7. sınıf eğitim düzeyine karşılık gelmektedir.

Erdem Yayınları temel dil düzeyi okuma kitaplarının Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 8’deki gibidir:

Tablo 8: Erdem Yayınları Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	AP	OD
Karagöz ile Hacivat Sultanahmet'e Gidiyor	254	103	31	3,32	2,46	91,08	Çok Kolay
Bostan ile Gülistan'dan Seçmeler	246	103	15	6,86	2,38	84,95	Kolay
Ortalama	250	103	23	5,09	2,42	88,01	Kolay

Tablo 8'e göre *Erdem Yayınları* temel dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 1 kitap çok kolay düzeyde, 1 kitap kolay düzeydedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 88,01; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Erdem Yayınları temel dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 9'daki gibidir:

Tablo 9: Erdem Yayınları Temel Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Çetinkaya Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyin	Ateşman Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Karagöz ile Hacivat Sultanahmet'e Gidiyor	53,77	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf	91,08	Çok Kolay
Bostan ile Gülistan'dan Seçmeler	49,51	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	84,95	Kolay
Ortalama	51,64	Bağımsız okuma	5.,6.ve 7. sınıf	88,01	Kolay

Tablo 9'a göre *Erdem Yayınları* temel dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeyleri Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre bağımsız okuma; Ateşman (1997) formülüne göre kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

2.2. Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerine Yönelik Bulgular

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları orta dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya, Uzun (2010) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 10'daki gibidir:

Tablo 10: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	ÇP	OD	ED
Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi	7017	2928	393	7,45	2,39	49,31	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı	5676	2377	388	6,12	2,38	50,82	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Ortalama	6346,5	2652,5	390,5	6,78	2,38	50,06	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf

Tablo 10'a göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* orta dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 2 kitap eğitsel okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 50,06; ortalama okunabilirlik düzeyi eğitsel okuma düzeyinde olduğu görülmüştür. Eğitsel okuma; 8. ve 9. sınıf eğitim düzeyine karşılık gelmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları orta dil düzeyi okuma kitaplarının Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 11'deki gibidir:

Tablo 11: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	AP	OD
Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi	280	109	14	7,78	2,56	75,30	Kolay
Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı	290	118	10	11,8	2,45	69,29	Orta Güçlükte
Ortalama	285	113,5	12	9,79	2,50	72,29	Kolay

Tablo 11'e göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* orta dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 1 kitap kolay okuma düzeyinde, 1 kitap orta güçlük düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 72,29; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay düzeyde olduğu görülmüştür.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları orta dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 12'deki gibidir:

Tablo 12: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Çetinkaya Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyin	Ateşman Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi	49,31	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	75,30	Kolay
Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı	50,82	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	69,29	Orta Güçlükte
Ortalama	50,06	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	72,29	Kolay

Tablo 12'e göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* orta dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeyleri Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre eğitsel okuma; Ateşman (1997) formülüne göre kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Erdem Yayınları orta dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya, Uzun (2010) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 13'teki gibidir:

Tablo 13: Erdem Yayınları Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	ÇP	OD	ED
Don Kişot	27944	11201	1506	7,43	2,49	46,76	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Leyla ile Mecnun	23823	9938	1675	5,93	2,39	50,76	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf
Demir Yolu Çocukları	25995	10174	1425	7,13	2,55	45,49	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Çocuk Kalbi	23755	9365	1361	6,88	2,53	46,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Ortalama	25379,25	10169,5	1491,75	6,84	2,49	47,30	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf

Tablo 13'e göre *Erdem Yayınları* orta dil düzeyinde 4 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 4 kitap eğitsel okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 47,30; ortalama okunabilirlik düzeyi eğitsel okuma düzeyinde olduğu görülmüştür. Eğitsel okuma; 8. ve 9. sınıf eğitim düzeyine karşılık gelmektedir.

Erdem Yayınları orta dil düzeyi okuma kitaplarının Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 14'teki gibidir:

Tablo 14: Erdem Yayınları Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	AP	OD
Don Kişot	248	105	10	10,5	2,36	76,53	Kolay
Leyla ile Mecnun	271	102	12	8,5	2,65	69,90	Orta Güçlükte
Demir Yolu Çocukları	275	102	16	6,37	2,69	73,87	Kolay
Çocuk Kalbi	270	104	17	6,11	2,59	78,55	Kolay
Ortalama	266	103,25	13,75	7,87	2,57	74,71	Kolay

Tablo 14'e göre *Erdem Yayınları* orta dil düzeyinde 4 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 3 kitap kolay okuma düzeyinde, 1 kitap orta güçlük düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 74,71; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay düzeyde olduğu görülmüştür.

Erdem Yayınları orta dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 15'teki gibidir:

Tablo 15: Erdem Yayınları Orta Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Çetinkaya Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyin	Ateşman Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Don Kişot	46,76	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	76,53	Kolay
Leyla ile Mecnun	50,76	Eğitsel okuma	8. ve 9. Sınıf	69,90	Orta Güçlükte
Demir Yolu Çocukları	45,49	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	73,87	Kolay
Çocuk Kalbi	46,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	78,55	Kolay
Ortalama	47,30	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	74,71	Kolay

Tablo 15'te *Erdem Yayınları* orta dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeyleri Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre eğitsel okuma; Ateşman (1997) formülüne göre kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

2.3. İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerine Yönelik Bulgular

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ileri dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya, Uzun (2010) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 16'daki gibidir:

Tablo 16: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	ÇP	OD	ED
Dirse Han Oğlu Boğaç Han	8551	3680	435	8,45	2,32	50,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Uşun Koca Oğlu Seğrek	6867	2835	360	7,87	2,42	48,23	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Ortalama	7709	3257,5	397,5	8,16	2,37	49,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf

Tablo 16'ya göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ileri dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 2 kitap eğitsel okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 49,22; ortalama okunabilirlik düzeyi eğitsel okuma düzeyinde olduğu görülmüştür. Eğitsel okuma; 8. ve 9. sınıf eğitim düzeyine karşılık gelmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ileri dil düzeyi okuma kitaplarının Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 17'deki gibidir:

Tablo 17: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	AP	OD
Dirse Han Oğlu Boğaç Han	289	118	12	9,83	2,44	74,76	Kolay
Uşun Koca Oğlu Seğrek	252	106	11	9,63	2,37	78,16	Kolay
Ortalama	270,5	112	11,5	9,73	2,40	76,46	Kolay

Tablo 17'ye göre *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ileri dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 2 kitap kolay okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 76,46; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay düzeyde olduğu görülmüştür.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ileri dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 18'deki gibidir:

Tablo 18: *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Çetinkaya Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyin	Ateşman Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Dirse Han Oğlu Boğaç Han	50,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	74,76	Kolay
Uşun Koca Oğlu Seğrek	48,23	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	78,16	Kolay
Ortalama	49,22	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	76,46	Kolay

Tablo 18'de *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ileri dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeyleri Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre eğitsel okuma; Ateşman (1997) formülüne göre kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ileri dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya, Uzun (2010) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 19'daki gibidir:

Tablo 19: *Erdem Yayınları İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	ÇP	OD	ED
Küçük Kadınlar	26034	10862	1735	6,26	2,39	50,45	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Deniz Altında 20.000 Fersah	31698	12748	1961	6,50	2,48	47,89	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf
Ortalama	28866	11805	1848	6,38	2,43	49,17	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf

Tablo 19'a göre *Erdem Yayınları* ileri dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 2 kitap eğitsel okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 49,17; ortalama okunabilirlik düzeyi eğitsel okuma düzeyinde olduğu görülmüştür. Eğitsel okuma; 8. ve 9. sınıf eğitim düzeyine karşılık gelmektedir.

Erdem Yayınları ileri dil düzeyi okuma kitaplarının Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 20'deki gibidir:

Tablo 20: *Erdem Yayınları İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları*

Kitap Adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı	OTU	OSU	AP	OD
Küçük Kadınlar	253	101	16	6,31	2,50	81,71	Kolay
Deniz Altında 20.000 Fersah	280	106	11	9,63	2,64	67,55	Orta Güçlükte
Ortalama	266,5	103,5	13,5	7,97	2,57	74,63	Kolay

Tablo 20'ye göre *Erdem Yayınları* ileri dil düzeyinde 2 kitap bulunmaktadır. Ulaşılan bulgulara göre 1 kitap kolay, 1 kitap orta güçlük okuma düzeyindedir. Okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik puanı 74,63; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay düzeyde olduğu görülmüştür.

Erdem Yayınları ileri dil düzeyi okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülü kullanılarak elde edilen okunabilirlik düzeyleri Tablo 21'deki gibidir:

Tablo 21: Erdem Yayınları İleri Dil Düzeyi Okuma Kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanları

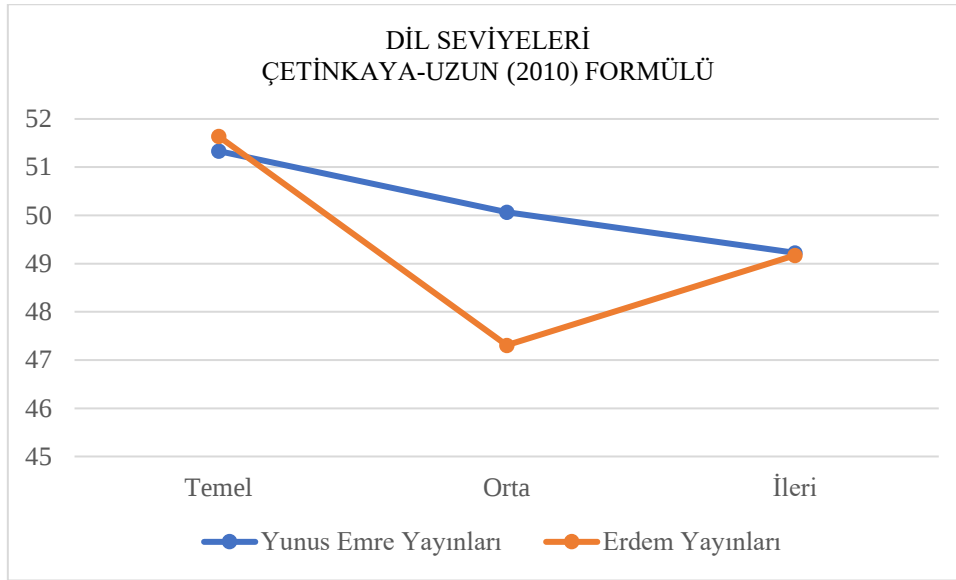
Kitap Adı	Çetinkaya Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyin	Ateşman Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Küçük Kadınlar	50,45	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	81,71	Kolay
Deniz Altında 20.000 Fersah	47,89	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	67,55	Orta Güçlükte
Ortalama	49,17	Eğitsel okuma	8. ve 9. sınıf	74,63	Kolay

Tablo 21'e göre *Erdem Yayınları* ileri dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeyleri Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre eğitsel okuma; Ateşman (1997) formülüne göre kolay düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

2.4. Farklı Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerindeki Farklarına Yönelik Bulgular

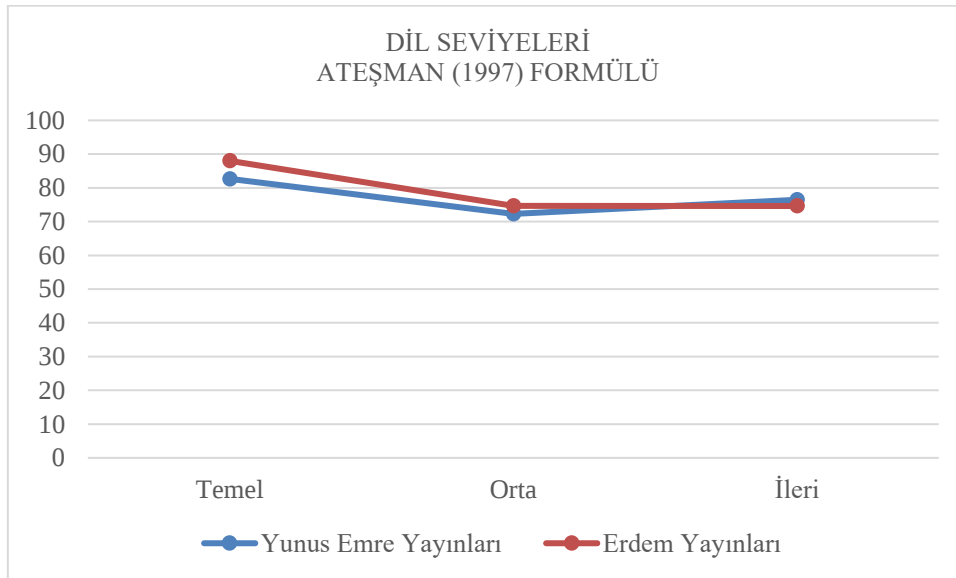
Yabancı öğrenciler için Türkçe okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) ile Ateşman (1997) formülleri kullanılarak incelenen *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ve *Erdem Yayınları* okuma setlerinin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırmalı sonucu aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Şekil 1: Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ve Erdem Yayınları Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Puanları Karşılaştırmalı Çizgi Grafiği

Şekil 1'e bakıldığında Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü verilerine göre Yunus Emre Enstitüsü Yayınları okuma kitaplarının kademeli bir şekilde okunabilirlik puanının düştüğü görülürken, Erdem Yayınları okuma kitaplarının orta dil düzeyinden itibaren okunabilirlik puanının düşmediği görülmektedir.

Şekil 2: Ateşman (1997) Formülüne Göre Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ve Erdem Yayınları Okuma Kitaplarının Okunabilirlik Puanları Karşılaştırmalı Çizgi Grafiği

Şekil 2'ye bakıldığında Ateşman (1997) formülünün verilerine göre Yunus Emre Enstitüsü okuma kitaplarının orta düzeyden itibaren okunabilirlik puanının düşmediği görülürken, Erdem Yayınları okuma kitaplarının kademeli bir şekilde düştüğü belirlenmiştir.

Tablo 22'de Yunus Emre Enstitüsü ve Erdem Yayınları okuma kitaplarının Ateşman (1997) ve Çetinkaya ve Uzun (2010) formüllerine göre okunabilirlik puanları gösterilmiştir:

Tablo 22: İncelenen Okuma Kitaplarının Ateşman (1997) ve Çetinkaya ve Uzun (2010) Formüllerine Göre Okunabilirlik Puanları

Kitap Adı	Ateşman (1997) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanı	Ateşman (1997) Okunabilirlik Düzeyi	Çetinkaya ve Uzun (2010) Formülüne Göre Okunabilirlik Puanı	Çetinkaya ve Uzun (2010) Okunabilirlik Düzeyi
Bayramlık	80,62	Kolay	49,14	Eğitsel okuma
Yılkı	82,99	Kolay	54,6	Bağımsız okuma
Kırmızı Ayakkabılar	80,11	Kolay	49,22	Eğitsel okuma
Bir Bardak Çay	89,87	Kolay	52,85	Bağımsız okuma
Laleye Sor	79,78	Kolay	50,86	Eğitsel okuma
Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi	75,30	Kolay	49,31	Eğitsel okuma
Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı	69,29	Orta Güçlükte	50,82	Eğitsel okuma
Dirse Han Oğlu Boğaç Han	74,76	Kolay	50,22	Eğitsel okuma
Uşun Koca Oğlu Seğrek	78,16	Kolay	48,23	Eğitsel okuma
Karagöz ile Hacivat Sultanahmet'e Gidiyor	91,08	Çok Kolay	53,77	Bağımsız okuma
Bostan ile Gülistan'dan Seçmeler	84,95	Kolay	49,51	Eğitsel okuma
Don Kişot	76,53	Kolay	46,76	Eğitsel okuma
Leyla ile Mecnun	69,90	Orta Güçlükte	50,76	Eğitsel okuma
Demir Yolu Çocukları	73,87	Kolay	45,49	Eğitsel okuma

Çocuk Kalbi	78,55	Kolay	46,22	Eğitsel okuma
Küçük Kadınlar	81,71	Kolay	50,45	Eğitsel okuma
Deniz Altında 20.000 Fersah	67,55	Orta Güçlükte	47,89	Eğitsel okuma
Ortalama	78,53	Kolay	49,77	Eğitsel okuma

Tablo 22'ye göre *Yunus Emre Enstitüsü* okuma kitapları ve *Erdem Yayınları* okuma kitaplarının okunabilirlik verilerine bakıldığında 17 okuma kitabının Ateşman (1997) formülü sonucuna göre kolay, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre ise eğitsel düzeyde olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Okunabilirlik çalışmaları metinlerin bazı nicel verilerini sunarak, metnin güç veya kolay anlaşılır olması hakkında bilgiye ulaşmak amacıyla yapılır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmada *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* ile *Erdem Yayınları* okuma kitaplarının okunabilirlikleri incelenmiştir. Elde edilen veriler esas alınarak kitapların okunabilirlik düzeyleri tartışılmıştır. Sonuçlar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış okuma kitaplarının okunabilirliği üzerine yapılan diğer araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları temel dil düzeyinde bulunan 5 okuma kitabının okunabilirlikleri bulunmuştur. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre 3 kitap eğitsel okuma, 2 kitap bağımsız okuma düzeyindedir; ortalama okunabilirlik düzeyi bağımsız okuma olarak bulunmuştur. Okunabilirlik düzeyinin bağımsız olması, okurun metni anlamlandırmak için dışarıdan herhangi bir yardım almasına gerek kalmadığı bir düzeyi ifade eder (Çetinkaya, 2010, s. 4). Ateşman (1997) formülüne göre 5 kitap kolay düzeyde bulunmuş ve ortalama okunabilirlik düzeyi de kolay olarak belirlenmiştir. Her iki formülün verilerine göre çıkan okunabilirlik puanı ve okunabilirlik düzeyi, dil seviyesi için beklenen düzeyle örtüşmüştür denebilir. Yüksek puana sahip metinlerin, öğrencilerin bağımsız okuma pratiğini teşvik edebileceği; eğitsel okuma düzeyindeki metinlerin ise sınıf içi etkinliklerle desteklenerek daha ayrıntılı sözcük ve sözdizimsel açıklamalarla sunulmasının yararlı olacağı ifade edilebilir. Kitapların okunabilirlik düzeyleri öğrencilerin okuma motivasyonunu ve okuma becerilerini olumlu yönde destekleyebilecek bir çerçeve oluşturmaktadır. Eğitsel okuma düzeyinde olan *Bayramlık*, *Kırmızı Ayakkabılar*, *Laleye Sor* adlı 3 okuma kitabının okunabilirlik puanları bağımsız okuma düzeyi okunabilirlik puanına çok yakın olduğu görülmektedir. Okunabilirlik puanına bağlı olarak okunabilirlik zorluk düzeyi artmasına rağmen okunabilirlik puanı ele alındığında okunabilirlik düzeyi hedeflenen dil düzeyinin çok üstünde olmadığı söylenebilir.

Erdem Yayınları temel dil düzeyinde 2 okuma kitabı bulunmaktadır. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre 1 kitap eğitsel okuma, 1 kitap bağımsız okuma düzeyinde; ortalama okunabilirlik düzeyi bağımsız okuma düzeyinde bulunmuştur. Ateşman (1997) formülü sonucuna göre 1 kitap kolay, 1 kitap çok kolay düzeyde; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay olarak hesaplanmıştır.

Her iki formülün verilerine göre çıkan okunabilirlik puanı ve okunabilirlik düzeyi, hitap ettiği dil düzeyine uygun olduğu söylenebilir. Eğitsel okuma düzeyinde olan *Bostan ile Gülistan'dan Seçmeler* adlı kitabın okunabilirlik puanı, bağımsız okuma düzeyi okunabilirlik puanına çok yakın olduğu tespit edilmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için kullanılan okuma kitaplarının okunabilirliklerinin öğrencinin düzeyine uygun olması bu kitaplardan daha etkili sonuçlar alınabileceğinin bir işareti olarak kabul edilebilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan okuma kitaplarının dil seviyelerine göre sıralanışının kolaydan zora doğru olması hedeflenmektedir (Bağcı, 2020, s. 289). Dil öğrenimi için hazırlanan temel dil düzeyindeki okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre bağımsız veya eğitsel düzeyde olması, herhangi bir kitabın engelli düzeyde çıkmaması; Ateşman (1997) formülüne göre kitapların kolay düzeyde olması bu hedef doğrultusunda olduğu düşünülebilir.

Çalışma kapsamında temel dil düzeyi okuma kitaplarından elde edilen sonuçlar benzer amaçla yapılan diğer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında temel dil düzeyindeki okuma kitapları ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır: Yaman (2022) *Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler* okuma seti A1 ve A2 dil seviyesindeki okuma kitaplarını incelediği çalışmasında; Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre ortalama okunabilirlik düzeyini bağımsız okuma olarak bulmuştur. Ateşman (1997) formülü sonuçlarına göre kitapların ortalama okunabilirlik düzeyini kolay olarak belirlemiştir. Bu sonuç araştırmada incelenen okuma kitaplarından elde edilen okunabilirlik düzeyleriyle örtüşmektedir.

Erişik (2021) *Türkçenin Sesi Yunus Emre* okuma setindeki A1-A2 dil seviyesindeki okuma kitaplarını incelediği çalışmasında; Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre okunabilirlik düzeyi bağımsız okuma olarak çıkmıştır. Araştırmada incelenen temel dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeylerinin bağımsız okuma düzeyi bulunması yönüyle benzerlik göstermektedir. Ateşman (1997) formülü sonuçlarına göre ortalama okunabilirlik düzeyi çok kolay düzeyde tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırmada incelenen temel dil düzeyi okuma kitaplarının ortalama okunabilirlik düzeylerinin kolay düzey bulunması nedeniyle farklılık göstermektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları orta dil düzeyinde bulunan 2 okuma kitabının her ikisi de Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre eğitsel okuma düzeyinde olup, ortalama okunabilirlik düzeyi de eğitsel okuma olarak belirlenmiştir. Ateşman (1997) formülü sonucuna göre 1 kitap kolay ve 1 kitap orta güçlükte hesaplanmış, ortalama okunabilirlik düzeyi kolay olarak bulunmuştur. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre kitapların zorluk düzeyi beklenen düzeyle örtüştüğü; Ateşman (1997) formülü sonuca göre okunabilirlik düzeyi beklenen zorluk düzeyinin altında kaldığı söylenebilir. Eğitsel okuma düzeyinde olan *Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi* ve *Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı* adlı 2 okuma kitabının okunabilirlik puanı bağımsız okuma düzeyi okunabilirlik puanına çok yakın olduğu görülmektedir.

Erdem Yayınları orta dil düzeyinde bulunan 4 okuma kitabının hepsi Çetinkaya, Uzun (2010) formülü sonucuna göre eğitsel okuma düzeyinde olup, ortalama okunabilirlik düzeyi de eğitsel okuma olarak belirlenmiştir. Ateşman (1997) formülüne göre 3 kitap kolay, 1 kitap orta güçlükte; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay olarak bulunmuştur. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre kitapların zorluk düzeyi beklenen düzeyle örtüştüğü; Ateşman (1997) formülü sonuca göre okunabilirlik düzeyi beklenen zorluk düzeyinin altında kaldığı söylenebilir.

Leyla ile Mecnun adlı kitabın okunabilirlik puanı bağımsız okuma düzeyi okunabilirlik puanına çok yakın olduğu tespit edilmiştir.

Orta dil düzeyi okuma kitaplarının okunabilirlikleri üzerine yapılan diğer araştırmalara yönelik veriler karşılaştırıldığında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Yaman (2022) *Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler* okuma setindeki B1-B2 dil seviyesinde okuma kitaplarını incelediği çalışmada, kitapların ortalama okunabilirlik düzeylerini Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre eğitsel okuma; Ateşman (1997) formülü sonuçlarına göre orta güçlükte bulmuştur. Araştırmada incelenen orta dil düzeyi okuma kitaplarında, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre eğitsel okuma düzeyi bulunması yönüyle benzerlik gösterirken; Ateşman (1997) formülü sonucuna orta güçlükte okuma düzeyi belirlenmesi nedeniyle incelenen okuma kitaplarından farklılık göstermektedir.

Erişik (2021) *Türkçenin Sesi Yunus Emre* okuma setindeki B1-B2 dil seviyesindeki okuma kitaplarını incelediği çalışmada, ortalama okunabilirlik düzeylerini Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonuçlarına göre bağımsız okuma; Ateşman (1997) formülü sonuçlarına göre kolay olarak belirlemiştir. Araştırmada incelenen orta dil düzeyi okuma kitaplarında, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre bağımsız okunabilirlik düzeyi bulunmaması yönüyle farklılık göstermektedir. Ateşman (1997) formülüne göre, araştırmada incelenen okuma kitapları ile *Türkçenin Sesi Yunus Emre* okuma seti okuma düzeyleri benzerlik bulunmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ileri dil düzeyinde bulunan 2 okuma kitabının hepsi Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonuçlarına göre eğitsel okuma düzeyinde olup, ortalama okunabilirlik düzeyi de eğitsel okuma olarak bulunmuştur. Ateşman (1997) formülü sonucuna göre bütün kitaplar kolay düzeyde bulunmuş, ortalama okunabilirlik düzeyi de kolay olarak hesaplanmıştır. Her iki okunabilirlik formülü sonucuna göre kitapların zorluk düzeyi beklenen düzeyle örtüşmediği, beklenen zorluk düzeyinin altında kaldığı söylenebilir. Eğitsel okuma düzeyinde olan *Dirse Han Oğlu Boğaç Han* adlı okuma kitabının okunabilirlik puanı bağımsız okuma düzeyi okunabilirlik puanına çok yakın olduğu görülmektedir.

Erdem Yayınları ileri dil düzeyinde bulunan 2 okuma kitabının hepsi Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonuçlarına göre eğitsel okuma düzeyinde olup, ortalama okunabilirlik düzeyi de eğitsel okuma olarak bulunmuştur. Ateşman (1997) formülüne göre 1 kitap kolay, 1 kitap orta güçlükte; ortalama okunabilirlik düzeyi kolay olarak bulunmuştur. *Diller İçin Ortak Başvuru Metni* dikkate alındığında, yabancı öğrenciler için Türkçe öğretmeye yönelik hazırlanan kitaplardaki metinlerde, seviye yükseldikçe okunabilirlik düzeyinin de arttığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni, okuma metinlerinin seçiminde “kolaydan zora” yaklaşımının benimsenmesidir (Sarıtaş, 2024, s. 104). Ancak verilere göre kitapların okunabilirlik düzeyi beklenen zorluk düzeyinin altında kaldığı söylenebilir. Eğitsel okuma düzeyinde olan *Küçük Kadınlar* adlı kitabın okunabilirlik puanı bağımsız okuma düzeyi okunabilirlik puanına çok yakın olduğu tespit edilmiştir.

İleri dil düzeyi okuma kitaplarının okunabilirlikleri üzerine yapılan diğer araştırmalara yönelik veriler karşılaştırıldığında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Erişik (2021) *Türkçenin Sesi Yunus Emre* okuma setindeki C1-C2 dil seviyesindeki okuma kitaplarını incelediği çalışmada; Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre ortalama okunabilirlik düzeyi bağımsız okuma düzeyi olarak belirlemiştir. Eğitsel okuma düzeyinde okuma kitabı bulunmama noktasında bu okuma seti, araştırmada incelenen ileri dil düzeyi okuma kitaplarıyla benzerlik göstermemektedir.

Ateşman (1997) formülü sonuçlarına göre ortalama okunabilirlik düzeyi kolay olarak belirlenmiştir. Kolay düzeyde metin bulunma noktasında ise bu okuma seti, araştırmada incelenen ileri dil düzeyi okuma kitaplarıyla benzerlik göstermektedir. *Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler* okuma setindeki C1-C2 dil seviyesinde okuma kitabı bulunmamaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü Yayınları okuma kitaplarında C1-C2 düzeyinde bir sınıflandırma bulunmamakta, okuma kitaplarının düzeyleri B2-C1 düzeyi olarak belirtilmektedir. *Erdem Yayınları* okuma kitaplarında sadece C1 düzeyinde okuma kitapları bulunmaktadır. Bu okuma kitapları ileri dil düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Mevcut araştırma bulguları incelendiğinde, *Yunus Emre Enstitüsü Yayınlarında* bulunan okuma kitaplarının okunabilirlik puanları Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre kademeli bir şekilde düştüğü görülürken; Ateşman (1997) formülüne göre orta dil düzeyinden itibaren okunabilirlik puanının düşmediği belirlenmiştir. *Erdem Yayınları* okuma kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre orta dil düzeyinden itibaren okunabilirlik puanının düşmediği görülmektedir. Ateşman (1997) formülüne göre kademeli bir şekilde düştüğü belirlenmiştir. Formüller arasındaki farkın nedenlerinden biri, Ateşman (1997) formülünün Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerini belirlemek ve sınıflandırmak amacıyla, Flesch'in İngilizce için kullandığı "okuma kolaylığı" kavramını Türkçenin yapısal farklılıklarını göz önünde bulundurarak Türkçeye uyarlamasıdır (Çetinkaya, 2010, s. 59). Çetinkaya ve Uzun (2010) okunabilirlik formülü Türkçenin yapısına uygun şekilde tasarlanmıştır. Bu iki formül arasındaki bir diğer fark, Ateşman (1997) formülünün 5 farklı düzeye, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülünün ise 3 farklı düzeye ayrılmasıdır. Ateşman (1997) formülünde metnin yalnızca ilk 100 kelimesinin dikkate alınması, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülünde ise tüm metindeki kelimelerin hesaplanması da formüllerin sonuçları arasında farklılıklara sebep olmakta ve kesin bir sınıflandırma yapmak mümkün olmamaktadır (Yaman, 2022, s. 65).

Çalışma sonucunda elde edilen verilerden hareketle, okuma kitaplarının okunabilirlik düzeylerine bakıldığında, dil düzeyleri ilerledikçe güçlük düzeylerinin hedef dil düzeyiyle orantılı olarak artmadığı söylenebilir. Bu durumun, öğretimin hedefe ulaşmasında önemli bir nokta olan "kolaydan zora, basitten karmaşığa gitme" ilkesiyle ters düştüğü söylenebilir (MEB, 1998, s. 4).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, dil düzeyleri A1, A2, B1, B2 ve C1+ şeklinde beş farklı dil düzeyinden oluşmaktadır. Bu dil düzeyleri, zorluk derecesine göre sıralanmakta, her dil düzeyi bir öncekine kıyasla daha ileri dil düzeyinde bir içeriğe sahiptir. Bir dil düzeyi içerisinde yer alan her bir ünite, bir önceki üniteye göre daha karmaşık olmalı; ünitelerde ele alınan konular ise kendi içinde benzer bir şekilde artan zorluk düzeyine göre düzenlenmelidir. Kitaplarda bulunan metinler, metinlerde kullanılan tümceler ve sözcükler de bu zorluk sıralamasına göre düzenlenmeli, her bir metin bir önceki metinden daha ileri dil düzeyinde olmalıdır (Biçer ve Alan, 2017, s. 1137). Bu kapsamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yardımcı kaynak olarak kullanılan okuma kitaplarının da dil seviyeleri arasında aşamalı artış göstermesi gerekir. Okuma kitaplarının zorluk derecelerinin alt seviyeden üst seviyelere gidildikçe sistemli bir şekilde artması beklenir. Okuma becerisinin gelişmesi ve motivasyonlarının kırılmaması için kitaplar oluşturulurken okunabilirlik kavramına dikkat edilmelidir. Metinlerin okuma güçlüğüne yüksekliği, Türkçeyi ana dili olarak konuşanlar için okuma becerisinin önünde engeller oluştururken, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler açısından daha çok sorun yaratması olasıdır. Bununla birlikte sadece okunabilirlik formüllerinden elde ettiğimiz verilerle bir metnin kolay ya da zor olduğunu söylemek çok doğru olmaz.

Okunabilirlik, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak okuma metnlerinin öğrencinin düzeyine uygun hazırlanmasına katkı sağlamaktadır (Arslan ve Bay, 2022, s. 488). Okunabilirlik kavramı ana dili olduğu kadar yabancı öğrenciler için Türkçe öğretiminde de önemli bir kavramdır. Okunabilirlik formülleri okuma metnlerinin niteliksel içeriğini baz almaz; salt sözcük, tümce, hece sayılarıyla metnin zorluk-kolaylık derecesine tam anlamıyla erişmenin mümkün olması söylenemez. Okunabilirlik, metnin sınıfa veya öğrenciye uygunluğu, anlaşılıp anlaşılmadığına dair kesin sonuçlar vermez; yalnızca metnin yapısal okuma güçlük düzeyi ile ilgili fikir verir. Bu nedenle okunabilirlik sadece metnin niteliksel özellikleriyle birlikte değerlendirildiğinde bir sonuca varılabilir (Zorbaz, 2007, s. 90). Çalışmada dikkat çeken noktalardan bir tanesi bu duruma örnek olarak verilebilir; *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* orta ve ileri dil düzeyinde bulunan *Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı*, *Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi*, *Uşun Koca Oğlu Seğrek*, *Dirse Han Oğlu Boğaç Han* adlı kitaplar, tarihi ve kültürel unsurlara ait kavramlar barındırmasına rağmen okunabilirlik düzeyleri Ateşman (1997) formülü sonucuna göre kolay; Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre eğitsel okuma çıkmıştır.

Çalışmada incelenen kitapların hiçbiri, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre engelli (zor) düzey; Ateşman (1997) formülü sonucuna göre zor ve çok zor okunabilirlik düzeyinde çıkmamıştır. *Dış Oğuz Beylerinin Kazan Han'a İsyanı*, *Dirse Han Oğlu Boğaç Han*, *Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi* adlı kitapların okunabilirlik puanları, bir alt düzey okunabilirlik puanına çok yakın çıkmıştır. Okunabilirlik sonuçları ilgili okuma kitaplarının orta güçlük okunabilir düzeyinde olduğunu gösterse de bu okuma kitaplarının okunabilirlik puanlarının bir alt güçlük düzeyine oldukça yakın çıkması dikkat çekicidir. Ancak söz konusu okuma kitaplarında zaman zaman karmaşık dil yapısına sahip tümceler ile tarihi ve kültürel ifadelerin yer aldığı göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Okunabilirlik hesaplamaları metnin niteliksel özelliklerini ele almadan metnin niceliksel verilerinden analiz edildiğinden, öğrencinin zorlanacağı unsurların olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu nedenle kitapların okunabilirlik düzeyleri genel olarak kolay olsa da okuma kitaplarının bazı bölümlerinde zor seviyede dilsel özelliklere rastlanabileceği söylenebilir.

Okuma kitaplarında zor dilbilgisel yapı ve ifadelerin yer alması dil gelişimi için önemlidir. Öğrencilerin dil becerilerini geliştirebilmesi için çeşitli zorluk düzeylerinde dilsel yapılar ve bağlamlarla karşılaşması önemlidir. Bu tür ifadeler, öğrencilerin dile hâkim olmalarında katkı sağlayabilir. Genellikle temel dil düzeyindeki okuma kitapları, öğrencilerin temel dil bilgisi ve sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik olarak daha kolay okunabilir metinler içerirken, orta ve ileri dil düzeyindeki okuma kitaplarında daha karmaşık dil yapıları ve ifadeleri bulunur. Zor düzeydeki ifadeler, öğrencilerin yalnızca dil bilgisi değil, aynı zamanda dilin anlamını ve kullanımıyla ilgili derin bir anlayış geliştirmelerine de olanak tanıyabilir. Bu tür metinler, öğrencilere dilbilgisel yapıları, deyimler ve kültürel ifadeler gibi zorlukları kavrama becerisi kazandırabilir. Ayrıca, dil öğretiminde bu seviyedeki metinlerin yer alması, öğrencilerin okuma becerilerinin ve anlamayı derinleştirmenin yanı sıra, kültürel bağlamdaki ifadelerle ilgili farkındalıklarını artırabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan okuma setlerinde zor ve çok zor okunabilirlik düzeyinde kitapların bulunması, öğrencilerin dil becerilerini çeşitli bağlamlarda kullanabilme yeteneklerini geliştirmelerinde yardımcı olabilir ve Türkçenin daha ileri düzeydeki yapıları ile tanışıp kavramalarını sağlayabilir.

Bu nedenle okuma setlerinde bütün okunabilirlik düzeylerinde kitapların yer alması, öğrencilerin dilsel çeşitliliği anlamalarını ve dil becerilerini ileri seviyeye taşımalarını destekleyebilir.

Öneriler

Yapılan incelemeler ve elde edilen bulgular doğrultusunda, aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Bu çalışma Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ile Erdem Yayınları okuma seti üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı çalışmalar diğer yabancılar için Türkçe okuma setleri üzerinde yapılabilir.
- Yunus Emre Enstitüsü Yayınları ile Erdem Yayınları okuma setinde bulunan okuma kitaplarının okunabilirlik formülleri Çetinkaya ve Uzun (2010) ve Ateşman (1997) formülleri kullanılarak hesaplanmıştır. Başka okunabilirlik formülleri kullanılarak araştırma yapılabilir.
- Çalışmada incelenen kitapların hiçbiri, Çetinkaya ve Uzun (2010) formülü sonucuna göre engelli (zor) düzey; Ateşman (1997) formülü sonucuna göre orta güçlükte, zor, çok zor okunabilirlik düzeyinde çıkmamıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için kullanılan okuma kitaplarının okunabilirliklerinin öğrencinin düzeyine uygun olması durumunda bu kitaplardan daha etkili sonuçlar alınabilir bu nedenle ileri dil düzeyi kitaplarının okunabilirlik düzeyleri engelli, zor ve çok zor okunabilirlik düzeyinde olması daha faydalı olabilir.

Kaynaklar

- Acar, S. (2022). *Ana dili Türkçe ders kitapları ile iki dilli öğrencilere Türkçe öğretimi ders kitaplarının okunabilirlik yönünden karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Acar, S. ve Karakuş, N. (2022). Türkçe ve Türk kültürü 5-8. seviye ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 189-203.
- Akkurt, E. (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici ve tahkiyeli metinlerin anlaşılabilirlikleri ile ilgili görüşleri ve metinlerin metin okunabilirliği açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Altuntaş-Gürsoy, İ. ve Çevik, M. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış yardımcı okuma kitaplarının okunabilirliklerinin incelenmesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (13), 1227-1245.
- Arslan, K. ve Bay, Y. (2022). İlkokul 1-4. sınıflar Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(2), 488-504.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *A.Ü. TÖMER DİL Dergisi*, (58), 71-74.
- Aydın, E. (2021). Yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarının okunabilirlik durumları. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(2), 205-226.
- Aydın, G. (2022). Türkçeyi ikinci / yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanan yardımcı materyallerin okunabilirliği üzerine bir inceleme. *Journal of History School*, 61, 4202-4227.

- Bağcı, H. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 8(4), 279-295.
- Bağcı, H. ve Ünal, Y. (2013). İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 12-28.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metin dilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Baki, Y. (2019). Türkçe dersi 8. sınıf kitabındaki metinlerin okunabilirliği. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 30-46.
- Baş, B. ve Yıldız, F. İ. (2015). 2. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 52-61.
- Baydoğan, B. (2024). *Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının okunabilirliği: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Benzer, A. (2020). Yapay zekâya dayalı okunabilirlik formülüne doğru bir adım. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 5(1), 47-82.
- Biçer, N. ve Alan, Y. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit 3 ve İstanbul C1+ ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1130-1139.
- Bolat, K. (2016). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Bora, A. (2019). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Bora, A. ve Arslan, M. A. (2021). Türkçe ders (5, 6, 7, 8) kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(1), 222-236.
- Bozlak, Ü. G. (2018). 2016-2017 ve 2017-2018 eğitim ve öğretim yıllarında 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Uzun-Çetinkaya formülü ile okunabilirlik düzeyleri. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 6(14), 209-234.
- Bulutlu, H. (2024). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Mustafa Çiftçi'nin Ağlaya Ağlaya Öldük Anam Bacım kitabının B1 seviyesine uyarlama çalışması ve okunabilirliği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Cem, E. (2011). *Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Chmiliar, I. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). Sage.
- Coşkun, E. (2002). Okuma hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (11), 231-244.

- Çarkıt, C. ve Bahadır, H. İ. (2022). Ortaokul Türkçe ders kitapları Millî Mücadele ve Atatürk teması metinlerinin okunabilirlik düzeyleri üzerine bir inceleme. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 11(1), 103-111.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Çetinkaya, G. ve Uzun, L. (2010). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özellikleri. H. Ülper (Ed.), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri içinde* (141-154). Pegem.
- Çiftçi, Ö., Çeçen, M. ve Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 206-209.
- Çıplak, G. (2022). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Çıplak, G. ve Balcı, A. (2022). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özelliğinin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 170-187.
- Çimen, A. (2023). *Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Iğdır Üniversitesi.
- Demir, M. ve Çeçen, M. (2013). İlköğretim I-V. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, (197), 80-94.
- Dikmen, G. (2023). *Dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleri ve okuduğunu anlama*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Dilek, E. (2021). *6. Sınıf Türkçe ders kitaplarının tema-metin ilişkisi bakımından okunabilirliği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi.
- Durukan, E. (2014). Metinlerin okunabilirlik düzeyleri ile öğrencilerin okuma becerileri arasındaki ilişki. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 68-76.
- Erdem, C. (2011). *Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Erişik, H. (2021). Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının okunabilirliği: Türkçenin Sesi Yunus Emre örneği. *Journal of Sustainable Educational Studies*, 2(3), 1-14.
- Erkul, R. (2007). *Cümle metin bilgisi* (2. baskı). Anı.
- Erol, H. F. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında okunabilirlik. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50(50), 29-38.
- Flesch, R. (1948). A new readability yardstick. *Journal of applied psychology*, 32(3), 221-233.
- Gökçül, M. ve Bayram, B. (2022). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyleri. *Asya Studies*, 6(21), 85-96.

- Gün, M. ve Şimşek, R. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının incelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi A1-A2 Hikâye Seti Örneği. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 5(3), 502-517.
- Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*. Multilingual.
- Günaydın, Y. (2023). Readability levels of story series prepared for PIKTES. *Sakarya University Journal of Education*, 13(2), 345-370.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Güven, A. Z. (2014a). Readability of texts in textbooks in teaching Turkish to foreigners. *The Anthropologist*, 18(2), 513-522.
- Güven, A. Z. (2014b). 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 9(8), 517-535.
- Harmankaya, M.Ö. (2022). Uluslararası öğrenciler için akademik Türkçe sosyal bilimler kitabının okunabilirliği. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 250-264.
- Hasırcı, S. (2016). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma becerisinin yeri*. Pegem Akademi.
- Haykır, T. ve Üstten, A. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin seçimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1633-1652.
- İskender, E. (2013). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime ve cümle yapılarıyla okunabilirlik düzeyleri arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Kalaycı, D. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ders kitaplarının karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Karaca, I. (2018). *Ortaokul 7. Sınıf öğrenci kompozisyonlarının okunabilirlik düzeylerinin geliştirilmesinde özü bulma becerisinin etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Karatay, H., Bolat, K.K. ve Güngör, H. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6), 603-623. doi: 10.9761/jasss1770
- Karşılayan, S. (2022). Ak Başat Türkçe A1-A2 kitabındaki metinlerin okunabilirlik sayısı ve metinlerdeki ses birimlerin okumaya etkisi. *Türk Dünyası ve Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(1), 1-18.
- Korkmaz, C. (2019). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan dinleme metinlerinin metin işleme süreleri. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 7(1), 121-146.
- Lüle Mert, E. (2013). The readability of the texts in the Turkish textbooks in Turkey. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 87-98.
- MEB. (1998). *İlköğretim okulu Türkçe dersi taslak öğretim programı*. Ankara: EAGED Yayınları, NO:068.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Nobel.

- Mirzaoglu, V. ve Akın, E. (2016). 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirliği üzerine bir inceleme. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 146-155.
- Mutlu, H. H. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Yedi İklim Öğretim Seti) yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 371-386.
- Ogur, E. (2022). 2021-2022 öğretim yılında okutulan 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 17(5).
- Okur, A. ve Arı, G. (2013). 6, 7, 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği. *İlköğretim Online*, 12(1), 202-206.
- Özcan, K. (2020). *TÜBİTAK'ın yayımladığı sorun odaklı çocuk kitaplarının biçim-içerik ve okunabilirlik açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Özçetin, K. ve Karakuş, N. (2020). 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 175- 190.
- Özdemir, S. (2016). Beşinci sınıf Türkçe ders kitabındaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin okunabilirlik durumu. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 1(1), 33-46.
- Özdemir, S. ve Daştan, E. (2022). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe kitaplarındaki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyleri*. International Aegean Conferences on Social Science & Humanities.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirme teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Sağlam, D., İnce, M. ve Eker, C. (2018). Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabının okunabilirlik seviyesi ve yaş düzeyine uygunluk açılarından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 13(11), 1139-1151.
- Saltık, O. (2018). Okuma kültürü edindirme sürecinde Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin niteliği üzerine öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 281-296.
- Sarıçam, İ., Kösecioğulları, U. ve Bozkurt, M. (2021). 2021-2020 LGS Türkçe Sorularının Okunabilirlik Açısından İncelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 9(1), 321-333.
- Sarıkaya, S. (2023). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Sarıtaş, H. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi ve sözcük sıklığı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Solmaz, E. (2009). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf düzeylerindeki Türkçe metinlerde cümle uzunluğu, kelime uzunluğu, kelime uzunluğu ve kelime uzunluğu ve kelime hazinesinin okunabilirlik üzerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Şimşek, E. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleri açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Şimşek, P. (2017). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde temel materyaller: okuma metinleri ve okuma kitapları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(8), 211-225.
- Tekbıyık, A. (2006). Lise fizik 1 ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 441-446.
- Temur, T. (2002). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler ile öğrenci kompozisyonlarının okunabilirlik düzeyleri açısından karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Tosunoğlu, M. ve Özlük, Y. Ö. (2011). Okunabilirlik ve ilköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitabındaki düz yazı metinlerinin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, (189), 219-230.
- Törer, M. A. (2015). *Türkçe eğitsel içerikli verilerin okunabilirlik seviyelerine göre sınıflandırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Turgut Özal Üniversitesi.
- Yaman, C. (2022). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan okuma kitaplarının okunabilirlikleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Yatmaz, H. (2024). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Hüseyin Su'nun Gülşefdeli Yemeni adlı hikâyesinin B1 seviyesine uyarlama çalışması ve okunabilirliği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin.
- Yılmaz, F. ve Temiz, Ç. (2014). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik durumları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 2(1), 81-91.
- Yokuş, Y. (2024). *Türkçe ders Kitapları (3 ve 4. Sınıf) ile Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarında (3 ve 4. Seviye) yer alan metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Zorbaz, K. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.
- Zorbaz, K. ve Köroğlu, M. (2016). Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim setindeki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 2509-2524.

Extended Abstract

Foreign languages are an important tool that contributes to developing people's communication skills, learning about different cultures, and integrating with the world. The teaching of Turkish as a foreign language is emerging as an increasingly important field, and the number of materials supporting this teaching is also growing.

One of the important materials supporting foreign language teaching is reading books. For reading books to be used effectively in teaching, they must be prepared according to certain criteria. One of these criteria is the concept of readability, which is used to examine the suitability of the text according to language levels. In teaching Turkish to foreigners, examining the readability of reading books, which have a significant impact on increasing learners' success, is an important issue.

Readability is ensuring that the text is evaluated according to reader levels using formulas. Factors such as word repetitions, length, and structural differences in texts are also taken into account, and different readability formulas are used to examine syllable, word, and sentence counts, as well as word and sentence lengths.

Upon reviewing the literature, it was observed that no study had been conducted to determine the readability levels of the 17 books prepared for teaching Turkish as a foreign language at the A1, A2, B1, B2, and C1 language levels. Therefore, the aim of this study was to calculate the readability levels of these reading books.

The sub-objectives of the research conducted to examine the readability of *Yunus Emre Enstitüsü Yayınları* and *Erdem Yayınları* reading books are as follows:

1. What is the readability level of basic language level reading books?
2. What is the readability level of intermediate-level reading books?
3. What is the readability level of advanced-level reading books?
4. Is there a difference in the readability language levels of different reading books?

In the study, the case study design from qualitative research methods was used, a total of 17 books were examined, and the data were collected through document analysis. The collected data were analyzed using the descriptive analysis method according to the formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya Uzun (2010), and the results are presented in tables.

Yunus Emre Institute Publications basic language level reading books have an average readability score of 51.33 according to the Çetinkaya Uzun (2010) formula; the average readability level has been determined as independent reading. The average readability score for intermediate-level reading books is 50.06; the average readability level is calculated as educational reading. Although the average readability score for basic-level books is close to that of intermediate-level books, the readability levels vary, and the difficulty of reading at the intermediate level increases. The average readability score for advanced-level reading books is 49.22; the average readability level is calculated as educational reading.

Yunus Emre Institute Publications basic language level reading books have an average readability score of 82.67 according to Ateşman's (1997) formula; the average readability level has been calculated as easy. The average readability score for the intermediate language level is 72.29; the average readability level has been found to be easy. Looking at the readability scores for basic and intermediate language levels, the readability score has changed but the readability levels have not; the readability of both levels remains at an easy level. The average readability score for the advanced language level is 76.46; the average readability level is calculated as easy.

According to the Çetinkaya-Uzun (2010) formula, the average readability score for *Erdem Publications* basic language level reading books is 51.64; the average readability level has been calculated independently.

The average readability score for intermediate-level reading books is 47.3; the average readability level has been calculated as educational reading. Although the average readability score for basic-level books is close to that of intermediate-level books, the readability levels vary, and the readability difficulty of intermediate-level books has increased. The average readability score for advanced-level reading books is 49.17; the average readability level is calculated as educational reading.

According to the Ateşman (1997) formula, the average readability score for *Erdem Publications* basic language level reading books is 88.01; the average readability level is considered easy. The average readability score for the intermediate language level is 74.71; the average readability level is calculated as easy. Looking at the readability scores for basic and intermediate language levels, the readability scores have changed but the readability levels have not; the readability of both levels remains at an easy level. The average readability score for advanced language level is 74.63; the average readability level is calculated as easy.

Based on a comparison of the readability levels of reading books, it was concluded that as the language level increases, there is no consistent increase in the difficulty level of the books' readability. None of the books examined in the study were classified as difficult according to the Çetinkaya Uzun (2010) formula; nor were they classified as moderately difficult, difficult, or very difficult according to the Ateşman (1997) formula. If the readability of reading books used for teaching Turkish as a foreign language is appropriate for the learner's level, more effective results can be obtained from these books. Therefore, it may be more beneficial for the readability levels of advanced language level books to be at the difficult, challenging, and very challenging readability levels.

